

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2024 m. vasario 28 d.
(OR. en)

6835/24

SOC 121
EMPL 66
EDUC 52
ECOFIN 226

PRANEŠIMAS

nuo:	Pirmininkaujančios valstybės narės
kam:	Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai
Dalykas:	Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimas Europos semestro ir būsimos socialinės darbotvarkės kontekste – Politiniai debatai

Rengiantis 2024 m. kovo 11 d. EPSCO tarybos posėdyje įvyksiantiems politiniams debatams, delegacijoms pridedamas pirmininkaujančios valstybės narės orientacinis pranešimas pirmiau nurodyta tema.

Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimas Europos semestro ir būsimos socialinės darbotvarkės kontekste

Politiniai debatai

2024 m. Europos semestras

Tarybos išvadose dėl 2024 m. metinės tvaraus augimo apžvalgos¹ ir Bendroje užimtumo ataskaitoje², kurias Taryba turi atitinkamai patvirtinti ir priimti, išdėstytos iš esmės teigiamos perspektyvos. Nors 2023 m. ekonominė veikla sulėtėjo, ES užimtumo lygis yra kaip niekada aukštas, o nedarbas nukrito iki žemiausio kada nors užregistruoto lygio, nors skirtumų tarp valstybių narių ir pačių valstybių narių viduje yra. Aukščiausią tašką 2022 m. pasiekusi infliacija mažėja.

Istoriškai gerus darbo rinkos rezultatus lydi nuolatinis darbuotojų trūkumas darbo rinkoje. Dėl šių trūkumų kyla kliūčių ekonomikos augimui ir konkurencingumui, taip pat socialinei integracijai ir teisingumui, ir tai buvo viena iš pagrindinių temų, aptartų neseniai „Val Duchesse“ aukščiausiojo lygio susitikime³. Be to, ne visos grupės vienodai naudojasi stiprios darbo rinkos teikiama nauda ir daug grupių vis dar susiduria su struktūrinėmis kliūtimis, trukdančiomis visiškai integruotis į darbo rinką. Tai, be kita ko, 8 milijonai jaunuolių, kurie nei dirba, nei mokosi ar dalyvauja mokymuose; tokie duomenys rodo, kad ir toliau reikia aktyviai įgyvendinti sustiprintą Jaunimo garantijų iniciatyvą⁴. Be to, darbo užmokesčio augimas nepasiekė aukšto infliacijos lygio ir dėl to sumažėjo perkamoji galia, o tai turėjo neproporcingą poveikį mažas ir vidutines pajamas gaunantiems namų ūkiams.

¹ Dok. 6791/24.

² Dok. 6073/24.

³ „Val Duchesse“ socialinių partnerių aukščiausiojo lygio susitikimas. Trišalė deklaracija dėl klestinčio Europos socialinio dialogo.

⁴ Užimtumo komiteto atlikta Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo peržiūra. Pagrindinės išvados (Tarybos dokumentas 6831/24) ir Tarybos rekomendacija (OL C 372, 2020 11 4, p. 1).

Žmonių, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis ES išliko iš esmės stabili, be kita ko, dėl ryžtingų politikos veiksmų susidūrus su įvairiomis krizėmis ir dėl veiksmingų socialinės apsaugos sistemų, nepaisant nuolatinių iššūkių jų adekvatumui ir tvarumui. Vis dėlto reikia toliau dėti daug pastangų, kad būtų galima pastebimai sumažinti skurdą bei socialinę atskirtį ir šį tikslą pasiekti iki 2030 m. Nors užimtumo augimas teigiamai prisideda prie skurdo mažinimo, nauda yra nevienoda. Nuolatiniai iššūkiai yra energijos nepriteklis ir būsto įperkamumas. Vienas iš dešimties ES gyventojų gyvena namų ūkyje, kuriame išlaidos būstui sudaro daugiau kaip 40 % visų disponuojamųjų pajamų. Dėl didelių energijos kainų ir pragyvenimo išlaidų krizės maždaug 9,3 % europiečių 2022 m., palyginti su 6,9 % 2021 m., negalėjo tinkamai šildyti savo namų.

Vertinant ne tik ES lygmeniu, šių metų bendroje užimtumo ataskaitoje pateikiama išsamesnė kiekvienos šalies galimos rizikos aukštynkrypčiai socialinei konvergencijai analizė, grindžiama socialinės konvergencijos sistemos⁵ ypatumais. Šioje analizėje daroma išvada, kad valstybių narių, kurių bendrieji užimtumo ir nedarbo rezultatai 2021 m. buvo santykinai prastesni, padėtis 2022 m. pagerėjo labiau, o tai yra šių sričių konvergencijos rodiklis. Tačiau, nepaisant pastarojo meto teigiamų pokyčių, gali kilti pavojus aukštynkrypčiai socialinei įgūdžių konvergencijai, o tai gali kelti iššūkių įsidarbinamumui ir didinti nelygybę, nebent būtų gerokai sustiprinti politikos veiksmai. Galiausiai, nepaisant daugybės krizių, 2022 m. socialiniai rezultatai apskritai buvo iš esmės stabilūs, tačiau juos reikėtų atidžiai stebėti atsižvelgiant į dideles pragyvenimo išlaidas; be to, nustatytos tam tikros kritinės situacijos tokiose srityse kaip socialinė apsauga ir vaikų priežiūra.

Komisija ketina atlikti šios galimos rizikos antrojo etapo analizę kelių valstybių narių atžvilgiu. 2024 m. semestro ciklo pabaigoje Užimtumo komitetas ir Socialinės apsaugos komitetas turės progą išnagrinėti aukštynkryptės socialinės konvergencijos analizės, grindžiamos socialinės konvergencijos sistemos ypatumais, poveikį, be kita ko, savo veiklai, ir informuos Tarybą.

⁵ Kaip išdėstyta Užimtumo komiteto ir Socialinės apsaugos komiteto pagrindinėse gairėse (dok. 9481/23).

Strateginė darbotvarkė

Vertindami perspektyvas po 2024 m. Europos semestro ir atsižvelgdami į sausio 11–12 d. Namiūre įvykusiame neformaliame užimtumo ir socialinių reikalų ministrų posėdyje vykusias diskusijas, Užimtumo komitetas ir Socialinės apsaugos komitetas pirmininkaujančios Belgijos prašymu pateikė nuomonę dėl būsimų Sąjungos politikos prioritetų Europos socialinių teisių ramsčio srityje⁶. Pirmininkaujanti Belgija ketina pasinaudoti šia nuomone kaip indėliu į aukšto lygio konferenciją minėto ramsčio klausimais, numatytą surengti balandžio 15–16 d. La Hulpe.

Komitetai pabrėžia, kad ramstis nuo 2017 m. atlieka esminį vaidmenį (tai anksčiau yra pabrėžę ir ministrai), ir teigia, kad konkretus jo principų įgyvendinimas turėtų išlikti vienu iš pagrindinių Sąjungos ir valstybių narių prioritetų, nes jo principai išlieka tuo kertiniu akmeniu, kuris padeda susiorientuoti ekonominėje ir socialinėje megatendencijose, formuoti susijusią politiką, skatinti aukštynkryptę socialinę konvergenciją Sąjungoje ir remti pažangą siekiant 2030 m. ES ir nacionalinių tikslų. Komitetai nustato pagrindinius iššūkius, kylančius dėl megatendencijų – sparčios skaitmenizacijos, klimato kaitos ir demografinės raidos.

Nors nuomonėje pripažįstama, kad svarbu įgyvendinti ir stebėti pastarojo meto teisėkūros ir kitas iniciatyvas, joje taip pat pabrėžiama, kad reikia imtis veiksų įvairiais politikos lygmenimis (be kita ko, palaikant socialinį dialogą) keliose srityse, kad būtų reaguojama į nuolatinius iššūkius, kurie daro poveikį visoms ES valstybėms narėms ir kuriuos reikia įveikti bendrai.

Viena iš aiškių prioritetinių sričių yra įgūdžių politika – ji yra labai svarbi dabartiniams Europos įgūdžių metams ir turės atlikti svarbų vaidmenį įveikiant tiek trumpalaikes su įgūdžiais susijusias kliūtis, tiek darbo jėgos trūkumą ir nepakankamą įtrauktį į darbo rinką. Įgūdžių politika taip pat yra labai svarbi formuojant sąžiningą perėjimą prie žaliosios ir skaitmeninės ekonomikos. Šiame kontekste būtų galima geriau įgyvendinti pirmojo ramsčio principą, kuris apima teisę į mokymą (kaip pabrėžta „Val Duchesse“ susitikimo trišalėje deklaracijoje).

⁶ Dok. 7005/24.

Vertinant iš bendrosios rinkos perspektyvos ir atsižvelgiant į ataskaitą dėl bendrosios rinkos ateities (ji turi būti pristatyta 2024 m. kovo 21–22 d. Europos Vadovų Tarybos susitikime), reikia skirti daugiau dėmesio tam, kad būtų puoselėjamos darbo teisės, gerinamos darbo sąlygos, didinamas sąžiningas judumas ir stiprinami viešųjų pirkimų taisyklių socialiniai aspektai, kaip viena iš lygių galimybių srities, kuria ji grindžiama, dalis.

Taip pat galėtų būti naudinga toliau svarstyti, kaip ramstis galėtų toliau padėti valstybėms narėms susidūrus su galimomis krizėmis ateityje ir užtikrinant, kad būtinas perėjimas prie nulinio ŠESD balanso ekonomikos būtų teisingas ir sąžiningas⁷. Šiuo atžvilgiu ir nedarant poveikio diskusijoms apie tai, kaip buvo finansuojama Europos laikinos paramos priemonė nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti (SURE), teigiama šios priemonės įgyvendinimo patirtis gali paskatinti svarstymus apie tam tikros priemonės, skirtos remti valstybes nares sutrumpinto darbo laiko tvarkos atveju, ar panašių priemonių, kuriomis siekiama apsaugoti darbuotojus ir savarankiškai dirbančius asmenis pereinamuoju laikotarpiu, konsolidavimo pridėtinę vertę.

Valdymas

Vasario 10 d. pasiektas preliminarus susitarimas dėl ekonomikos valdymo peržiūros, kuriuo siekiama užtikrinti patikimus ir tvarius viešuosius finansus, kartu skatinant tvarų ir integracinį augimą visose valstybėse narėse vykdant reformas ir investicijas.

Naujojoje sistemoje daugiausiai dėmesio skiriama naujiems vidutinės trukmės fiskaliniams struktūriniais planams. Valstybės narės parengs ir pateiks planus, kuriuose nustatys savo fiskalinius tikslus, prioritetines reformas ir investicijas, taip pat priemones, skirtas bet kokiam galimam makroekonominiam disbalansui fiskalinio koregavimo laikotarpiu šalinti. Koregavimo laikotarpis reiškia laikotarpį, per kurį, derinant fiskalinį koregavimą, reformas ir investicijas, valstybės narės skolos lygis tvariai mažinamas.

⁷ Taip pat žr. Europos aplinkos agentūros atliktą Europos klimato rizikos vertinimą.

Valstybėms narėms, kurios įsipareigoja įgyvendinti reformas ir investicijas, bus nustatytas laipsniškesnio koregavimo laikotarpis, pratęstas nuo ketverių iki septynerių metų. Šiomis priemonėmis turi būti atsižvelgiama į konkrečius kriterijus, taikomus, visų pirma įgyvendinant konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, pateiktas valstybėms narėms Europos semestro kontekste, arba orientuojantis į konkrečių ES politikos prioritetų įgyvendinimą. Tai apima atitinkamai rekomendacijas, parengtas remiantis užimtumo gairėmis (SESV 148 straipsnis), ir Europos socialinių teisių ramsčio principus. Be to, stebėdama jų įgyvendinimą, Komisija įtrauks pažangą, padarytą įgyvendinant Europos socialinių teisių ramsčio principus ir jo pagrindinius tikslus, naudodamasi socialinių rodiklių suvestine ir socialinės konvergencijos rizikos nustatymo sistema⁸. Ne mažiau svarbu ir tai, kad kiekviena reforma ir investicija turi būti pakankamai išsami, vykdoma pradiniam etape, per nustatytą laiką ir patikrinama, todėl reikia tobulinti statistinių pajėgumų poveikio vertinimo metodikas, siekiant laikytis naujų reikalavimų.

Bendroje Užimtumo komiteto ir Socialinės apsaugos komiteto nuomonėje dėl būsimos darbotvarkės pabrėžiamas Europos semestro vaidmuo įgyvendinant ramsčio principus, remiantis ankstesne nuomone dėl socialinių investicijų pridėtinės vertės ir EPSCO tarybos vaidmens valdant Europos semestrą⁹; joje teigiama, kad „EPSCO taryba turėtų išlaikyti savo koordinavimo ir stebėsenos vaidmenį visais klausimais, susijusiais su darbo rinka, įgūdžiais ir socialine politika, be kita ko, kiek tai susiję su atitinkamu visų dokumentų, susijusių su Europos semestro įgyvendinimu, turiniu, laikantis atitinkamų Sutarčių nuostatų.“ Joje taip pat pabrėžiama, kad turi būti išsaugotas daugiašalis semestro procesų pobūdis. Todėl atitinkamai gali prireikti svarstyti, kaip tai pasiekti naujosios sistemos kontekste. Be to, nuomonėje nuosekliai raginama plėtoti bendras gaires dėl socialinių investicijų ir reformų ekonominės gražos stebėsenos ir vertinimo metodikų, taip pat parengti administracinių duomenų prieinamumo ir naudojimo gerinimo strategiją ir bendromis pastangomis gerinti socialinių rodiklių savalaikiškumą.

⁸ 7 konstatuojamojoje dalyje tai paaiškinama labiau ir aiškiai nurodoma kad aptariama sistema reiškia socialinės konvergencijos sistemą.

⁹ Dok. 15418/23.

Šiomis aplinkybėmis ministrams politiniuose debatuose siūloma aptarti šiuos klausimus:

- 1. Kaip socialinės ir užimtumo politikos srityje ES gali labiausiai prisidėti šalinant trumpalaikę riziką aukštynkryptei socialinei konvergencijai, kartu remiant Sąjungos konkurencingumą?*
- 2. Kokie yra pagrindiniai būsimos strateginės darbotvarkės prioritetai, visų pirma siekiant pagrindinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo mažinimo srityse, ir koks galėtų būti tolesnių iniciatyvų, kuriomis būtų skatinamas mokymasis visą gyvenimą, lygios darbo teisės ir parama asmenims keičiant statusą darbo rinkoje, vaidmuo šiuo atžvilgiu?*
- 3. Atsižvelgiant į rytojaus debatus, kaip socialinių ir užimtumo reikalų ministrams galėtų būti naudingas tvirtesnis bendradarbiavimas su finansų ministrais, kuriose politikos srityse ir kodėl?*